ZŠ A MŠ MIROVICE

Základní škola a mateřská škola Mirovice, okres Písek
Komenského. 4, 398 06 Mirovice

☎ 382 274 300 e-mail: zsmirovice@zsmirovice.cz www.zsmirovice.cz

DIGITÁLNÍ UČEBNÍ MATERIÁL

Pořadové číslo DUM	59
Jméno autora	Mgr. DANA ČANDOVÁ
Datum, ve kterém byl DUM vytvořen	13. 4. 2012
Ročník, pro který je DUM určen	devátý
Vzdělávací oblast (klíčová slova)	Jazyk a jazyková komunikace
Metodický list - výstižný popis způsobu použití DUM	Pracovní list Jan Neruda – křížovka, práce s textem

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jan Neruda – Dědova mísa – práce s textem - zadání

/1834 – 1891/

Zopakuj si literární pojmy a doplň křížovku

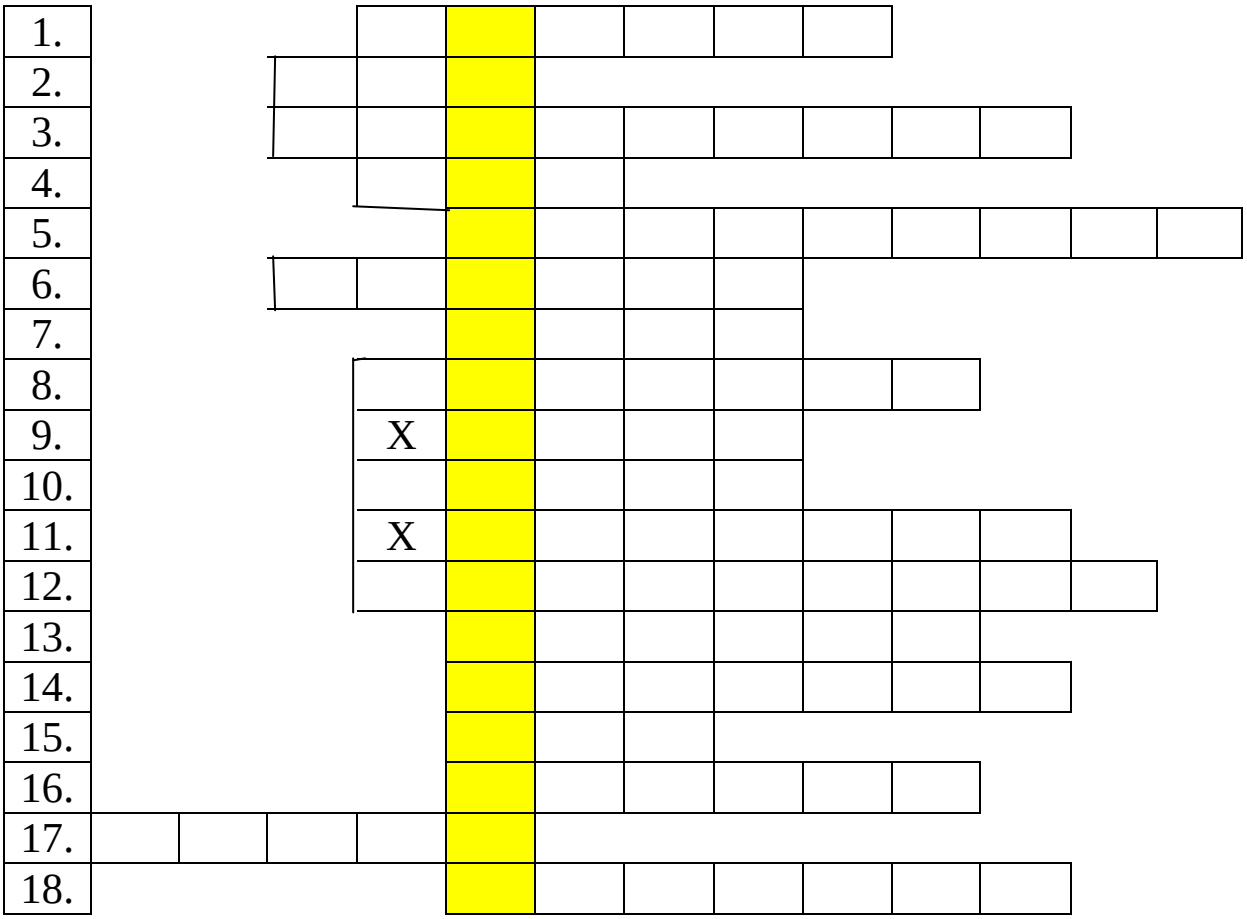

LEGENDA:

1. autor knihy Devatero pohádek
2. spisovatel s příjmením Pavel
3. jinak poezie
4. autor slov naší hymny
5. personifikace
6. rozhovor
7. skupina literárních děl s podobnými rysy
8. autor historických románů
9. jeden řádek básně
10. literární útvar, v němž zvířata jednají jako lidé
11. autor knihy Bylo nás pět

12. jedna z Erbenových balad
13. Ostře sledované vlaky napsal Bohumil
14. útvar ústní lidové slovesnosti určený k procvičování výslovnosti
15. ministerský předseda habsburské monarchie do r. 1859
16. výpravná báseň je ……..
17. rozsáhlý prozaický útvar
18. krátká vtipná báseň rodáka z Borové u Německého Brodu /tehdejší název/

TAJENKA: …….

Odpověz:
Proč Neruda takto označuje dobu, kdy vstupuje do literatury? Pomůže ti jméno jistého politika z křížovky. Napiš, jak jeho vláda ovlivnila literaturu i společenský život.

Jan Neruda je považován za autora umělé balady. Napiš znaky balady lidové /připomeň si některou Erbenovu baladu/. Na základě rozboru následující básně se pokus doplnit znaky balady umělé.

Dědova mísa

V kamnech praská, dědek každou chvíli
zvadlé ruce sobě zahřívá,
kolo vrčí, syn si s prací pílí,
nádobu si z dřeva vyrývá.

Kolečko si divnou píseň šumí,
vnoučeti se očka kmitají –
„Hele, co náš táta všecko umí,
jak mu třísky lítají!“

Dřevo ukradl jsi v panském lese –
komu děláš koryto?“
„Dědovi, - již se mu ruka třese,
nádobí už všecko rozbito.“

„Nauč mne to!“ – „Vida toho kluka,
nač by tvá to ruka uměla?!“
„Až se tobě třásti bude ruka,
koryto ti synek udělá!“

V kamnech praská, dědek shrben pláče,
zvadlé ruce syn mu zulíbá,
kolo mlčí, vnouče kolem skáče –
„Táto, proč se kolo nehýbá?“

Úkoly:

1. Co je hlavním motivem básně?
2. Které postavy vystupují?
3. Uveď jejich vlastnosti
4. Jaký je vzájemný vztah mezi osobami?
5. Kde se děj odehrává?
6. Jaký zásadní problém zde autor naznačil?
7. Jakou úlohu plní kolečko?
8. Kdy nastává zlom? Dolož veršem.
9. Co si uvědomil prostřední z trojice?
10. Které verše tvoří rám básně?
11. Jaká nastala změna?
12. V jakém významu je užito slovo dědek?

Jan Neruda – Dědova mísa – práce s textem - řešení
/1834 – 1891/
Zopakuj si literární pojmy a doplň křížovku

1.					Č	P	E	K					
2.			O	T	A								
3.			B	Á	S	N	I	C	T	V	Í		
4.				T	Y	L							
5.					Z	O	S	O	B	N	Ě	N	Í
6.			D	I	A	L	O	G					
7.					Ž	Á	N	R					
8.				J	I	R	Á	S	E	K			
9.					V	E	R	Š					
10.				B	A	J	K	A					
11.				x	P	O	L	Á	Č	E	K		
12.				P	O	L	E	D	N	I	C	E	
13.					H	R	D	I	N	A			
14.					Ř	Í	K	A	D	L	A		
15.					B	A	CH						
16.					E	P	I	C	K	Á			
17.	R	O	M	Á	N								
18.					É	P	I	G	R	A	M		

LEGENDA:

1. autor knihy Devatero pohádek
2. spisovatel s příjmením Pavel
3. jinak poezie
4. autor slov naší hymny
5. personifikace
6. rozhovor
7. skupina literárních děl s podobnými rysy
8. autor historických románů
9. jeden řádek básně
10. literární útvar, v němž zvířata jednají jako lidé
11. autor knihy Bylo nás pět
12. jedna z Erbenových balad
13. Ostře sledované vlaky napsal Bohumil
14. útvar ústní lidové slovesnosti určený k procvičování výslovnosti

15. ministerský předseda habsburské monarchie do r. 1859
16. výpravná báseň je ……..
17. rozsáhlý prozaický útvar
18. krátká vtipná báseň rodáka z Borové u Německého Brodu /tehdejší název/

TAJENKA: Časy zaživa pohřbené.

Odpověz:
Proč Neruda takto označuje dobu, kdy vstupuje do literatury? Pomůže ti jméno jistého politika z křížovky. Napiš, jak jeho vláda ovlivnila literaturu i společenský život.
Bachův absolutismus – cenzura, tajná policie, pronásledování pokrokových myšlenek, zákaz shromažďování, potlačení nového, zavírání lidí

Jan Neruda je považován za autora umělé balady. Napiš znaky balady lidové /připomeň si některou Erbenovu baladu/. Na základě rozboru následující básně se pokus doplnit znaky balady umělé.

Lidová balada - lyrickoepická báseň, pochmurný děj, rychlý dějový spád, nadpřirozené postavy, člověk přijímá trest za své provinění, často tragický konec

Umělá /sociální/ - řeší vztahy člověk – člověk, člověk – společnost, hlavní postava se snaží o zlepšení svého postavení, má autora

Dědova mísa

V kamnech praská, dědek každou chvíli
zvadlé ruce sobě zahřívá,
kolo vrčí, syn si s prací pílí,
nádobu si z dřeva vyrývá.

Kolečko si divnou píseň šumí,
vnoučeti se očka kmitají –
„Hele, co náš táta všecko umí,
jak mu třísky lítají!“

Dřevo ukradl jsi v panském lese –
komu děláš koryto?“
„Dědovi, - již se mu ruka třese,
nádobí už všecko rozbito.“

„Nauč mne to!“ – „Vida toho kluka,
nač by tvá to ruka uměla?!“
„Až se tobě třásti bude ruka,
koryto ti synek udělá!“

V kamnech praská, dědek shrben pláče,
zvadlé ruce syn mu zulíbá,
kolo mlčí, vnouče kolem skáče –
„Táto, proč se kolo nehýbá?“

Úkoly:

Ad1/ výroba dřevěné misky/koryta/ pro starého otce

Ad 2/ dědeček, jeho syn a jeho vnuk

Ad 3/ dědeček – starý, nemohoucí, shrbený, upracovaný
jeho syn – zdravý, pracovitý, mladý, silný, šetřivý
vnuk – malý, všímavý, pravdomluvný

Ad4/ žijí v jedné domácnosti, dědeček v ústraní, aby nepřekážel, respektují se, prostřední z mužů nechápe problémy stáří – výroba dřevěného nádobí
vnuk

Ad 5/ ve světnici

Ad 6/ soužití generací, problémy starých rodičů mladé příliš nezajímají

Ad 7/ koloběh života

Ad8/“A ž se tobě třásti bude ruka,
koryto ti synek udělá.“

Ad 9/ to, co nyní činí svému otci, udělá jeho syn jemu, až bude taky starý.

Ad10/ V kamnech praská, dědek každou chvíli
zvadlé ruce sobě zahřívá

V kamnech praská, dědek shrben pláče,
zvadlé ruce syn mu zulíbá

Ad 11/ syn našel vztah ke svému otci, váží si ho, za svůj čin se omluvil, zastyděl se před svým synem

Ad 12/ tehdy šlo o slovo spisovné, dnes slovo hanlivé